

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/ksiazki/12544,Niezaleznosc-najwiecej-kosztuje-Relacje-uczestnikow-opozycji-demokratycznej-w-Lo.html>
01.03.2026, 08:01

Niezależność najwięcej kosztuje. Relacje uczestników opozycji demokratycznej w Łodzi 1976-1980

W badaniach historycznych, poza źródłami archiwalnymi i prasowymi, równie istotne miejsce zajmują relacje świadków historii, zwłaszcza w kontekście uczestników opozycji w PRL, którzy z oczywistych względów nie prowadzili dla potomnych swoich dzienników, pamiętników, osobistych notatek. Rozmowa z uczestnikami wydarzeń stwarza więc niezwykle okazję do poznania nie tylko ich prywatnych ocen i spostrzeżeń, ale przede wszystkim towarzyszących tym wydarzeniom emocji, motywacji działania. Niniejszy tom prezentuje relacje osiemnastu uczestników różnych odłamów opozycji. W swoich barwnych wspomnieniach dzielą się z czytelnikiem swoimi obserwacjami na temat ówczesnej Łodzi. Co szczególnie cenne, obrazowo przywołują moment decyzji o wejściu na niełatwą drogę kontestacji systemu komunistycznego. Nie brak również refleksji o konsekwencjach tego wyboru. Niemniej czytelnik musi pamiętać, że książka ta, jak we wstępie zaznaczają autorzy, „nie jest naukową monografią (...). Składające się na nią relacje niepodobna też uznać za całkowicie bezstronną analizę postaw dominujących w łódzkiej opozycji przed Sierpniem `80. Są one bowiem projekcją obrazu środowisk dysydenckich „miast fabryk i kominów” zapisanego w pamięci ich uczestników. Obrazu selektywnego i subiektywnego, niewolnego od urazów i sentymentów. Czas zatarł w nim (albo wyostrzył) niejedną szczegół, inaczej rozłożył akcenty, pomieszał konteksty, a nawet dopisał pointy. Nie umniejsza to jednak wartości prezentowanych tekstów. Osobista, czasami wręcz intymna, opowieść o przeszłości rządzi się bowiem innymi prawami niż wykład akademicki”.

[Książki](#)